

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО»
Навчально-науковий інститут фізичної культури спорту та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ І
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Матеріали XXVIII всеукраїнської науково-практичної конференції

Одеса 2025

УДК 376

П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ

Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 5 від 30.10.25р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гончар І.Л. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Кисличенко В.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ННПІ імені О.В.Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

*Головний редактор – професор **Форостян О.І.***

*Відповідальний редактор – професор **Соколова Г.Б.***

*Технічний редактор – доцент **Начинова О.В.***

Члени редколегії:

Арнаутова Л.В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Лещій Н.П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Маматова З.Р. – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Орленко І.М. – доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Григорєва Л.В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи № 75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць, Одеса, / редколегія О.Ф.Форостян та ін. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 208 с.

УДК 376

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 2025

Форостян О.І., Чумаченко А. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ТПМ	144
Форостян О.І., Шнайдер Є. ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ СТАШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	146
Тематичний напрям: Теоретико-методичні засади спеціальної та інклюзивної освіти(сучасні концепції, принципи та тенденції розвитку)	
Пелепчук О.С.,Рибак О.Ю. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ПРОВІДНИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	149
Татарська А. А. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ЗДАТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ З ПЕРВИННИМ ТОТАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	152
Тематичний напрям: Соціальна інклюзія та адаптація осіб з особливими потребами в освітньому та суспільному середовищі	
Бідуліна Т.О., Стахова Л.Л.ОРГАНІЗАЦІЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ ІЗ ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ В УМОВАХ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ	156
Кравець Ю.О. ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО СУСПІЛЬСТВА	162
Соколова Г.Б., Гуцаленко О.О. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СИСТЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	164
Форостян О.І., Комар Ю. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ З ДІСГРАФІЄЮ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	168
Тематичний напрям: Підготовка та професійний розвиток фахівця у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, фізичного виховання	
Бажмін В.Б. ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗА КУРСОМ МЕТОДИКА АДАПТИВНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	171
Орленко І.М., Камінська Д.А. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЛОГОПЕДА ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ООП В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	174
Суменко Т.Ю.ІНКЛЮЗІЯ ЯК НОВА ПАРАДИГМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ	177
Шевченко В.М. КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД В ПІДГОТОВЦІ СУРДОПЕДАГОГІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	184
Veronika Kovylyna INTERNATIONAL PERSPECTIVES ON TRAINING PROFESSIONALS IN SPECIAL AND INCLUSIVE EDUCATION	189
Тематичний напрям: Сучасні тенденції фізкультурно-спортивної реабілітації у різних груп населення	
Бєседа В. В.ВПЛИВ ПСИХІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НА ПОСТАВУ ЛЮДИНИ ЗА БОДИНАМІЧНИМ АНАЛІЗОМ ЛІЗБЕТ МАРЧЕР	193
Тодоров П.І., Соколов Г.О. ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МОТОРНИХ І КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ НА ЗАНТТЯХ З ЄДИНОБОРСТВ	196
Bukhovets B. O., Dolynskyi B. T., Ivashkiv S. V., Hramatyk V. M., Krachylova D. A. ADAPTIVE PHYSICAL EDUCATION AS A COMPONENT OF THE PHYSICAL AND SPORTS REHABILITATION PROCESS OF ATHLETE	199

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ З ДІСГРАФІЄЮ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Постановка проблеми. У сучасному освітньому середовищі все більш актуальною стає ідея інклюзивної освіти у зв'язку з усвідомленням необхідності оптимального включення до навчального процесу дітей з особливими освітніми потребами.

Уявлення про інклюзивну освіту дедалі більше завоюють позиції серед педагогів, і дедалі більше стають частиною педагогічного професійного життя. Ми вважаємо, що в сучасній освіті має розглядатися ширший підхід до проблеми інклюзії, який передбачає включення абсолютно кожної дитини до нової системи освіти, а не лише дітей із грубими порушеннями розвитку. На нашу думку, така інклюзія має допомогти кожній дитині проявити та розвинути всі ті здібності, які в неї є.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діти з тяжкими порушеннями мови, наприклад, такими, як загальне недорозвинення мови, фонетико-фонематичне недорозвинення мови, заїкуватість, дизартрія, ринолалія, найчастіше навчаються у спеціалізованих дитячих садках [1]. Більше поглиблене обстеження показує, що в цих дітей є й інші порушення мовних і немовних функцій, які стають великою проблемою для цих дітей, оскільки перешкоджають соціалізації та адаптації в нових освітніх умовах. Саме тому проблема інклюзії і для таких дітей також є актуальною.

Над цими роботами працювали такі автори як В.І. Галущенко, Т.М.Грабенко. М.А. Поваляєва, М.І. Чистякова, Е.А. Пожиленко Т. та інші.

Діти з порушеннями мови, інтегровані до масової школи, відчують значні труднощі у оволодінні процесами читання та письма. Крім того, дефіцит концентрації пам'яті та уваги, низька працездатність, швидка стомлюваність ускладнюють навчання з основних предметів. Тому проблема підготовки школи до інтегрованого навчання дітей із мовними порушеннями займає одне з найважливіших місць у сучасній освіті [2].

Виклад основного матеріалу дослідження. Інклюзивне навчання є однією з форм диференціації освіти, що дозволяє вирішувати завдання своєчасної активної допомоги дітям з труднощами у навчанні, спричиненими тяжкими порушеннями мови, адаптації до школи, зміцнення фізичного та нервово-психічного здоров'я дітей. Дане навчання забезпечує оптимальні педагогічні умови для дітей з труднощами у мовленнєвому розвитку відповідно до їх вікових та індивідуально-типологічних особливостей, стану соматичного та нервово-психічного здоров'я. В рамках освітнього процесу має здійснюватися взаємодія корекційно-розвивального напрямів діяльності [3].

Якщо докладніше розглядати дітей із дизартричними розладами, можна впевнено сказати, що вони, поруч із іншими дітьми, потребують включення у звичайне освітнє середовище, оскільки проблема дизартричних порушень також дуже сильний і негативний впливом впливає на соціалізацію дітей. Але

включення дітей із даними порушеннями мови до загальноосвітнього середовища виявляється досить складним процесом. Психолого-педагогічне обстеження таких дітей виявляє порушення у них пізнавальної діяльності, а також недостатність окремих видів гнозису та праксису, що проявляється дисграфіями та дислексіями. Ця психологічна характеристика поєднується з порушенням взаємовідносин з оточуючими, труднощами навчання, слабкою успішністю у школі, низькою самооцінкою.

Нерідко ці порушення поведінки поєднуються з відсутністю відхилень від норми інтелектуальному розвитку. При цьому, як правило, посилюється шкільна дезадаптація. У деяких дітей починають розвиватися вторинні психогенні психічні порушення через реакцію на власну неспроможність і ситуацію «хронічного неуспіху». Більшість дітей з порушеннями письма та читання переживають стан фрустрації [4].

В даний час, за даними зарубіжних та вітчизняних дослідників, кількість дітей з дизартрією, які мають труднощі у освоєнні соціального мікросередовища, значно зросла. Більшою мірою ці труднощі виявляються під час вступу дитини до школи.

На нашу думку, саме для того, щоб ці труднощі можна було запобігти, необхідно включення таких дітей у загальне освітнє середовище якомога раніше, оскільки в ранньому віці процес адаптації відбувається більш «безболісно» для дитини, ніж у старшому. Це пояснюється тим, що чим раніше починається робота з дитиною, яка має особливі освітні потреби, тим вищі її шанси на адаптацію та соціалізацію в суспільстві. Це обумовлено не лише процесами гуманізації, а й доведеною ефективністю та результативністю ранньої корекційно-педагогічної допомоги дитині з різними мовними розладами.

Основні особливості пізнавальної сфери дітей з дизартричними порушеннями: недостатня сформованість та диференційованість мотиваційної сфери, недостатня концентрація та стійкість уваги, слабкість у розвитку моторики, просторові труднощі.

Без спрямованої корекційної роботи ці наявні у дітей труднощі надалі можуть прийняти велику виразність і призвести до відсутності інтересу до навчання, зниження обсягу пам'яті, помилок запам'ятовування, труднощів у оволодінні листом (дисграфії), труднощів у оволодінні читанням (дислексії), слабого оволодіння граматиною. Для забезпечення нормального розвитку дитини в цілому до програми навчання включається комплекс завдань, спрямованих на розвиток когнітивних процесів: пам'яті, уваги, мислення, уяви та передумови їх нормального розвитку. Передбачається розвиток дрібної моторики, зорово-просторового та слухового гнозису, пізнавальної активності, мотиваційної сфери [5].

На думку багатьох науковців по-справжньому інклюзивний підхід має на увазі не просто механічне включення дітей з порушеннями до групи поряд з дітьми без порушень, цього явно недостатньо, а передбачає цілеспрямований вплив на абсолютно кожную дитину з тим, щоб її перебування в цій групі було

комфортним та сприяло б його самореалізації. За такого підходу необхідно створення особливого єдиного професійного середовища, серйозний психолого-педагогічний супровід кожної дитини, пошук різних форм реалізації інклюзивного підходу.

Інклюзивний підхід передбачає і ефективнішу співпрацю з батьками, яка може здійснюватися у різних формах. Так, логопедичні заняття можуть проводитись іноді у формі спільних занять дітей із батьками.

Це дуже корисно для дітей, оскільки створює для дітей незвичайну, нову обстановку, і діти вчаться пристосовуватися до змін. Батькам це також може бути цікаво, тому що вони можуть отримати на таких заняттях і якісь нові для себе знання, і по-новому поглянути на своїх дітей, краще зрозуміти і реальні досягнення дитини, і ті труднощі, які може відчувати [1].

Спільні заняття дітей з мовними порушеннями та без таких порушень щодо розвитку інтонаційної виразності мови. Як відомо, у дітей із дизартрією, із загальним недорозвиненням мови та іншими мовними порушеннями спостерігається і бідність інтонаційної сторони мови. Але виявляється, що й діти без явних ознак мовних порушень також мають проблеми з мелодійною організацією мови. Так, деякі з дітей не можуть сприйняти і відтворити зміну висоти тону голосу, яка є невід'ємним компонентом мелодійного малюнка фрази. Тому такі спільні заняття корисні як дітям із мовними порушеннями щодо інклюзивного підходу, а й дуже корисні й необхідні часом у тому числі й дітям без явних мовних порушень.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, ми можемо зробити висновок про те, що діти з дизартрією нарівні з дітьми з іншими мовними порушеннями потребують комплексного включення до загальноосвітнього середовища в рамках інклюзивної освіти для більш успішного подолання мовних розладів та успішної соціалізації.

Список використаних джерел

1. Андросова В. М. Використання інноваційних технологій в роботі з дітьми-логопатами старшого дошкільного віку для корекції вад звукомови. Розкажіть онуку. – 2004. – № 10–11.
2. Берник Т. Л. До проблеми історії вивчення логопедичної допомоги дітям України. Хрестоматія з логопедії. - Київ: КНТ, 2006. - С. 42-48.
3. Галущенко В.І. Особливості формування просодичного компонента мовлення у дітей зі стертою дизартрією: дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.03. – О., 2012. – С. 247.
4. Логопсихологія : навч. посіб. / С. Ю. Конопляста, Т. В. Сак ; за ред. М. К. Шеремет. – К.: Знання, 2010. – 293 с.
5. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда ДНЗ /Ю.В. Рібцун. – Х.: Основа, 2012.-239 с.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Збірник наукових праць

За зміст та орфографічне оформлення відповідальність несуть автори наукових робіт